# DELINKVENT XULQ-ATVOR VA UNING PROFILAKTIKASI “TO‘G‘RI TANLOV QILING” TRENING MASHG‘ULOTI

**Jamilova Ra`nogul Xayridinovna**
*https://doi.org/10.5281/zenodo.15504739*

***Kalit so`zlar.*** Delinkvent. Dezadaptiv. Asotsial va dezadaptiv xulq-atvor.

O‘smirlik — bu inson xarakterning rivojlanish davri. Aynan shu davrda atrof-muhitning, yaqin atrof-muhitning ta’siri juda katta kuch bilan namoyon bo‘ladi.

O‘smirning xulq-atvori uning xarakterini rivojlantirishning murakkab jarayonining tashqi ko‘rinishidir. Jiddiy xatti-harakatlarning buzilishi ko‘pincha bu jarayondagi og‘ishlar bilan bog‘liq. Ko‘pincha bolalarning emotsional rivojlanishi buziladi va ularning xatti-harakati qiyinlashadi. Shu munosabat bilan psixologik rivojlanishning asoratlari ko‘pincha paydo bo‘ladi. Ushbu asoratlarning aksariyati psixologik kasallikning alomati emas, balki faqat normadan og‘ishdir.

Har qanday xatti-harakatni baholash har doim uni qandaydir norma bilan solishtirishni o‘z ichiga oladi; muammoli xatti-harakatlar odatda deviant deb ataladi.

**Delinkvent xulq-atvor** - bu voyaga yetmagan shaxsning qonunni buzadigan xatti-harakati hamda jamiyatda va ayni vaqtda o‘rnatilgan huquqiy me’yorlardan og‘ishgan, jamoatchilik tartibiga xavf soluvchi muayyan shaxs harakatidir. ***Delin-quent*** so‘zi lot, “nojo‘ya xatti-harakat, aybdorlik” ma’nolarini anglatadi.

Ammo o‘smirning jinoiy javobgarlik yoshiga yetmaganligi yoki jinoyati unchalik katta bo‘lmaganligi sababli jinoiy jazo qo‘llanilmaydi. Haqiqiy jinoiy jazoni o‘z ichiga olgan og‘ir jinoyatlar jinoiy xatti-harakatlar hisoblanadi.

**Delinkvent xulq-atvor shakllanishining qator shaxsiy shart-sharoitlari mavjud.**

**Qondirilmagan ehtiyojlar.** Huquqbuzarliklar, asosan, odamning oddiy ehtiyojlarini (fiziologik, xavfsizlik, guruhga mansublik, tan olinish, o‘z shaxsining ahamiyatini namoyon qilish, o‘z qobiliyatlarini amalga oshirish va sh.k.) qondirishga qaratiladi. Shuning uchun huquqbuzarlikni sodir etishga, odatda, ehtiyojlarning g‘ayrioddiyligi emas, odamning moddiy ehtiyojlarini qonuniy yo‘l bilan qondirishga qodir bo‘lmasligi yoki xohlamasligi turtki bo‘ladi.

**Psixofiziologik buzilishlar.** Ayrim voyaga yetmagan huquqbuzarlarda tug‘ma yoki boshdan kechirilgan jarohatlanish yoki kasalliklar oqibatida, markaziy asab tizimining organik shikastlanishlari namoyon bo‘ladi. Shunga qaramay, bola tomonidan sodir etilgan huquqbuzarliklarning sababi psixofiziologik buzilishlarning o‘zi emas, balki bolani tarbiyalash jarayonida ana shu omillarni mensimaslikdadir.

**Dezadaptiv emotsional-irodaviy sifatlar.** Ular delinkvent xulq-atvorga sabab bo‘ladi. Ular sharoitlar va holatlarni xolis, oqilona baholash (jizzakilik, o‘jarlik), qarorlarni mustaqil qabul qilish va bajarishda (ikkilanish, beqarorlik, mustaqil bo‘lmaslik, moslashuvchanlik) qiynalishga olib keladi, muammoli vaziyatni hal qilishning kuch ishlatiladigan vositalarini (tajovuzkorlik, beshafqatlik) ko‘zda tutadi. Ba’zan voyaga yetmaganlarning xulq-atvori ular salbiy/noma’qul (masalan, xavfsirash, cho‘chish) deb hisoblaydigan fazilatlardan qutulish yuzasidan omadsiz istaklari (giperkompensatsiya) oqibatida izdan chiqishi mumkin.

**Aqliy rivojlanish xususiyatlari.** Boshdan kechirgan kasalliklar, jarohatlanish, tarbiyadagi kamchiliklar oqibatida voyaga yetmaganlarning bir qismi intellektual (aqliy) rivojlanishda yoki

alohida bilim orttirish jarayonlari, nutq, e’tibor jamlash rivojlanishida orqada qolishi kuzatiladi. Bunday bolalar ko‘pincha o‘quv vazifalarini eplay olmaydilar, o‘zlashtirishlari past darajada bo‘ladi, sinfdoshlari orasida e’tibor qozonmaydilar, ta’qib, masxara qurbonlariga aylanishlari mumkin. Agar pedagoglar bu kabi bolalarga tegishli yondashuv topa olmasalar, ularga nisbatan korreksiya uslublarini ishlatmasalar yoki jazolarni qo‘llasalar, bolalarda o‘qish istagi yo‘qoladi, to‘laqonli inson emasligi hissi o‘rnashib qoladi, o‘zini baholash darajasi pasayib ketadi, o‘zini “tentak” deb hisoblaydi, o‘z shaxsining ahamiyatini ko‘rsatish yoki xatarli va qonunga zid harakatlar orqali o‘zini himoya qilish istagi paydo bo‘ladi.

**Pedagogik qarovsizlik.** Agar ota-onaning qonunga xilof xatti-harakatlari, ular o‘z vazifalarini bajarmasliklari yoki pedagogik bilimlari yetishmasligi sababli bola o‘z oilasida tegishli g‘amxo‘rlik, tarbiyadan mahrum etilgan bo‘lsa, bunday bola tengdoshlaridan jismoniy, aqliy rivojlanishda, irodaviy fazilatlari, madaniyati yuksalishida orqada qolishi, muvaffaqiyatli o‘qish, jamoada muloqot yuritish, o‘ziga o‘zi xizmat qilishi uchun zarur bo‘lgan asosiy bilim va ko‘nikmalarni orttirmay qolishlari mumkin. Bunday bolalar stigmatizatsiyadan/kamsitishdan aziyat chekadilar, shunchaki qonun-qoidalarni bilmasliklari yoki o‘zlarini to‘g‘ri tuta olmasliklari, o‘z ehtiyojlarini boshqacha yo‘l bilan qondira olmasliklari sababli, intizomni buzishlari, qonunga zid harakatlarni sodir etishlari mumkin.

**Asotsial va dezadaptiv xulq-atvor tarzi (Stereotip).** Ayrim bolalar tajovuzkorona, axloqsiz va qonunga xilof xulq-atvorni o‘zlashtirib oladilar.Chunki bunday salbiy harakatlarni amalga oshirishga ilk urinishlaridan keyin yoki boshqalarning shu kabi “muvaffaqiyatli” xatti-harakatlari ketidan kuzatib borganda ijobiy ko‘makka (rag‘batga) ega bo‘ladilar.

**Noto‘g‘ri, xato tasavvurlar va e’tiqodlar.** Voyaga yetmagan bolaligida o‘z ota-onasi yoki tengdoshlarining ta’sirida o‘zlashtirgan borliqqa, axloq me’yorlariga qarama-qarshi va ma’lum guruhlarda tarqalgan xato, irratsional tasavvurlar qonun buzishlarga olib kelishi mumkin. Ayrim voyaga yetmaganlar boshqa odamlar bilan bo‘lgan o‘zaro munosabatlarda o‘z fikrlarini asosli isbotlash, hamjihatlikka erishish va nizolarni amaliy hal qilish, yangi jamoaga kirib borish, yordam so‘rab, murojaat etish yoki boshqa odamlar iltimoslarini rad etish, guruh bosimi, manipulyatsiyalarga qarshi turish kabi muammolarni ijobiy hal qilishga qodir emasliklari sababli qonunni buzish, zo‘ravonlik qilish kabi salbiy harakatlarni sodir qiladilar. Agar voyaga yetmagan bunday holatlarda omadsizlikka uchraydigan bo‘lsa, u o‘z maqsadiga erishish, odamlarni qo‘rqitish va emotsional zo‘riqishni bosish uchun zo‘ravonlikni qo‘llashi mumkin.

**Hal qilinmagan shaxsiy muammolar, shaxslararo nizolar.** Bunday muammolar hal qilinmaganligi oqibatida voyaga yetmagan nizolashuvda o‘z manfaatlarini himoya qilish, o‘z shaxsiyatining ahamiyatini o‘zi va boshqalarning oldida namoyon etish, o‘ziga e’tibor qaratish, bu muammolarni hal qilish uchun mablag‘ (masalan, naqd pul, qimmatbaho buyumlar) olish, tajovuzni boshqa shaxslar yoki predmetlarga o‘tkazish uchun qonunga xilof harakatlarni sodir qilishi mumkin.

**O‘ziga ishonmaslik, o‘zini yetarli darajada baholamaslik.** O‘zini past darajada baholaydigan voyaga yetmagan o‘zini zarur darajada bilimga ega bo‘lmagan va omadsiz deb hisoblaydi, o‘z maqsadiga ijtimoiy jihatdan maqbul (ijobiy) yo‘l bilan erishish mumkinligiga ishonmaganligi sababli qonunga zid harakat qilishi yoki shu yo‘l bilan o‘z noroziligini ifodalashi, noqulaylikni yengib o‘tishi, o‘z mavqeini namoyon qilishi mumkin.

**O‘smirda delinkvent xulq-atvor shakllanishiga oiladagi holatlarning ta’siri:**

- ko‘pincha to‘liq bo‘lmagan oilalarda hukmron bo‘lgan, ajralish holatlarida, bolalar va ota-onalarning alohida bir-biridan uzoqda yashaydigan oilalarda tarbiyaviy ta’sirlarning ziddiyatli uslubi;
- bolaga yagona yondashuv va umumiy talablar ishlab chiqilmagan, oilada ota-onalar tomonidan tizimsiz tarbiya mavjud emas, barcha narsaga ruxsat berish yoki tashlab qo‘yish, nazoratsizlik yoki ortiqcha nazorat;
- ta’lim va oila ichidagi munosabatlarning nomutanosib uslubi;
- tartibsiz oiladagi munosabatlarning asotsial uslubi. Bu spirtli ichimliklar, giyohvand moddalarni muntazam iste’mol qilish va asossiz «oilaviy shafqatsizlik» va oilada jismoniy yoki ruhiy zo‘ravonlik, kuch ishlatish;
- ota-onalar tomonidan mehr va g‘amxo‘rlikning sezilarli darajada yetishmasligi (bu o‘z navbatida, bola uchun jarohatli kechinmalarni keltirib chiqaradi);
- o‘tkir psixologik jarohatlarning oqibatlaridan bola o‘zi chiqib keta olmaydi (ota-onaning kasalligi yoki o‘limi, ajralish, zo‘ravonlik);
- oiladagi og‘ir psixologik muhit, ota-onalar o‘rtasidagi doimiy nizolar;
- jinoiy, g‘ayriijtimoiy xatti-harakatlarni ko‘rsatadigan va buni odatiy hol deb hisoblaydigan kattalar tajribasi.

O‘smirlar deviant xulq-atvorining profilaktikasi. O‘smirlik yoshida deviatsiya namoyon bo‘lishining tinimisiz oshib borishi ijtimoiy pedagog oldida bu o‘smirlar bilan ishlashning yangi usullari, texnologiyalarini izlash va ularga tadbiq etish vazifasini qo‘yadi. Ilmiy nazariy va amaliyotda ikki asosiy texnologiya-profilaktika va reabilitatsiya keng tarqalgan.

Profilaktika-o‘smirlar xulq-atvorida ijtimoiy normalardan og‘ishning turli shakllarini keltirib chiqaruvchi asosiy sabab va sharoitlarni bartaraf etishga qaratilga ijtimoiy, tibbiy, tashkiliy, tarbiyaviy va davlat tadbirlarining majmuasidir. U asosan bolani o‘rab turuvchi muhitga bog‘liq bo‘ladi. Profilaktika chora-tadbirlarini amalga oshirayotganda ijtimoiy pedagog quyidagi qoidalarga suyanadi:

1. Ijtimoiy madaniy normani o‘zlashtirish shaxs ijtimoiylashuvi jarayonida amalga oshadi. Qadriyatlar, g‘oyalar va boshqa ramziy tizimlar majmuasini o‘zlashtirmay inson jamiyatning to‘la qonli a‘zosi sifatida faoliyat yurita olmaydi.

2. Ijtimoiy madaniy normaning muxolifi bolalarning ijtimoiy madaniy va pedagogik qarovsizligi bo‘lib, u nafaqat bola rivojining g‘ayrinormal alomati balki uning zimmasiga anomal ijtimoiy holatlarni yuklatishning natijasi sifatida qaraladi.

3. Bolalar qarovsizligining profilaktikasi nafaqat mavhum ijtimoiy madaniy normadan balki muayyan sharoitda yashashga majbur bo‘lgan boladan kelib chiqishi lozim.

4. Bola reabilitatsiyasi faoliyat sub‘ekti, ijtimoiy sub‘ekt va shaxs darajasida amalga oshirilishi kerak.

“Profilaktikasi” atamasi o‘zi noxush oqibatlarni keltirib chiqaruvchi sabablarni bartaraf etish ma‘nosini bildiradi.

Ijmimoiy og‘ishlar turli sabab va holatlardan kelib chiqishini inobatga olsak, profilaktik chora-tadbirlarning bir nechta turlarini ajratsa bo‘ladi:

- ✓ neytrallashtiruvchi;
- ✓ o‘rnini to‘ldiruvchi;
- ✓ ijtimoiy og‘ishlarga sabab bo‘luvchi holatlarni yuzaga kelishidan ogohlantiruvchi;
- ✓ bu holatlarni bartaraf etuvchi;
- ✓ o‘tkaziladigan profilaktika ishlarini nazorat qiluvchi.

- ✓ deviant xulq-atvorga ega bolalarning ijtimoiy-pedagogik reabilitatsiyasi.

“To‘g‘ri tanlov qiling” trening mashg‘uloti.

Mashg‘ulotning maqsadi:

O‘smirlarning deviant xatti-harakatlarining oldini olish, boshqa odamlarning bosimiga qarshi turish qobiliyatini rivojlantirish, rad etishni maqbul usullar bilan ifodalash. Har bir inson o‘z qarori, tushunishi uchun shaxsan javobgar ekanligiga ishonchni shakllantirish.

Mashg‘ulotning vazifasi:

- ➢ o‘z tanlovini qilish qobiliyatini va o‘z qarorlaringizga muvofiq harakat qilish qobiliyatini rivojlantirish;
- ➢ shaxsga guruh bosimining kuchi haqida tasavvur hosil qilish, guruh bilan qarama-qarshilik jarayonida o‘smirning xulq-atvor repertuarini kengaytirish.

Kerakli jihozlar: quyosh shaklidagi yumshoq o‘yinchoq, bo‘sh qog‘ozlar, to‘p, vaziyatlarni tavsiflovchi kartalar, eslatma «ishonchli rad etish qoidalari».

Davomiyligi: 45 daqiqa.

| № | Trening mazmuni | Davomiyligi | O‘quv vositalari | Mashq maqsadi |
|---|---|---|---|---|
| **1-sessiya. Kirish qismi** | | | | |
| **1.** | Salomlashish. | 5 daq. | Barcha ishtirokchilarga qog‘oz-ruchka. | Turli madaniyatlarning salomlashish marosimlaridan foydalangan holda bir-biri bilan salomlashish |
| **2.** | “Rad eta ol” mashg‘uloti | 10 daq. | Vaziyatni tavsiflovchi kartalar | O‘quvchilar o‘zlarini guruh bosimiga tushib qolmaslik mumkin bo‘lgan vaziyatlarda o‘zini sinab ko‘radi |
| **2-sessiya. Asosiy qism** | | | | |
| **3.** | “Pazl” mashg‘uloti | 10 daq. | Rangli doiralar | Vaziyatni va nizoni hal qilish usulini aniqlash |
| **4.** | “Qor parchalari” mashg‘uloti | 10 daq. | Oq qog’ozlar | O’quvchilarda bir xil material, aniq harakatlar algoritmi berilgan bo‘lsa ham turlicha ko‘rinishga ega ekanligin anglash |
| **5.** | “Olma va qurt” mashg‘uloti | 5 daq. | Vatman, rangli markerlar | Ziddiyatli vaziyatda xulq-atvor strategiyasini oqilona tanlash va tomonlarni konstruktiv kelishuvga olib borish muhimligini anglash |
| **3-sessiya. Xulosa qismi** | | | | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **6.** | “Birlashtiruvchi ip” mashg‘uloti | 5 daq. | Flipchart, markerlar | Muloqotni mojarolarsiz qurish mumkinligini anglatish va muammolarga adekvat yechim topishga o’rgatish. |
| **Jami: 45 daqiqa.** | | | | |

Mashg‘ulotning borishi.

I. Salomlashish.

Turli madaniyatlarning salomlashish marosimlaridan foydalangan holda bir-biringizga salomlashish tavsiya etiladi. Ikkita doira yarating - ichki va tashqi, shunda juftliklar bir-biriga qarab shakllanadi. Men sizga aytadigan tarzda bir-biringizga «salom» aytishingiz kerak bo‘ladi. Keyin juftliklar almashadi: tashqi doiradagi ishtirokchilar o‘ngga qadam qo‘yishadi, ichki doiradagi ishtirokchilar esa harakat qilmaydi. Barcha guruh a‘zolarining muqobil salomlashuvi davom etadi. Har safar ishtirokchilar yangi imo-ishora bilan salomlashadilar.

Salomlash variantlari:

- ✓ qo‘llar va kaftlar yon tomonlarga cho‘zilgan, engil ta‘zim (Yaponiya);
- ✓ quchoqlash (Rossiya);
- ✓ qo‘llarini ko‘kragiga bog‘langan engil ta‘zim (Xitoy);
- ✓ qo‘l siqish (Fransiya);
- ✓ kaftlar peshonaning oldida bukilgan, engil ta‘zim (Hindiston);
- ✓ oddiy qo‘l siqish va ko‘z bilan aloqa qilish (Germaniya);
- ✓ ikki qo‘l bilan yumshoq qo‘l siqish, faqat barmoq uchlari bilan teginish (Malayziya);
- ✓ burunlarni bir-biriga ishqalash (Eskimo an‘anasi).

“Rad eta ol” mashg‘uloti

O‘quvchilar o‘zlarini guruh bosimiga tushib qolmaslik mumkin bo‘lgan vaziyatlarda o‘zini sinab ko‘rishi mumkin bo‘ladi.

Bolalarni uchta guruhga bo‘lish taklif etiladi (har biri 2-3 kishidan). Har bir jamoa vaziyatni tavsiflovchi kartani oladi, so‘ngra vaziyatga qarab rad etish rolini o‘ynaydi. O‘yinning qolgan ishtirokchilari quyidagi parametrlar bo‘yicha tanlangan rad etish shaklining samaradorligini baholaydilar:

- ✓ rad etishning ushbu shaklidan foydalanganda moddani ta‘tib ko‘rishdan qochishning real imkoniyati;
- ✓ bu konfliktdan, tajovuzkorlikdan qochish qobiliyati;
- ✓ moddani taklif qilayotgan odamning qarashlari va harakatlariga ta’sir o‘tkazishga urinishning maqsadga muvofiqligi (ta‘tib ko‘rishni taklif qilayotgan odamni giyohvand moddalarni xavfli ekanligiga ishontirishga harakat qilish kerak).

Baholash va muhokama har bir bosqichli vaziyatdan keyin o‘tkaziladi. Baholash paytida trener o‘quvchilarning fikrlarini sezdirmasdan faqat o‘ziga ishongan odam to‘g‘ri rad eta olishi mumkinligiga yo‘naltirishi kerak bo‘ladi. Ovoz, intonatsiya, imo-ishoralar, yuz ifodalari, harakatlar ishonchli bo‘lishi kerak.

“Pazl” mashg‘uloti (guruhlarda, stollarda)

Trener:

- Har kim uchta rangli doiradan birini tanlaydi. Keyin rang bo‘yicha uchta (ishtirokchilar soniga qarab beshta) guruhga birlashtirib, ziddiyatli vaziyatlarning seksiyali situatsion rasmlari bilan ishlang. Vazifa: vaziyatni va nizoni hal qilish usulini aniqlang. Xuddi shu rasmni o‘yin vaziyatiga kiriting.

- Pazllardan vaziyatli rasm yasadingizmi, bu sizga nimani eslatadi?

Ishtirokchilar muhokamasi o‘tkaziladi

“Qor parchalari” mashg‘uloti

Trener:

1. Bir varoq qog‘oz oling.
2. Uni yarmiga buklang.
3. Yuqori o‘ng burchakni yirtib tashlang.
4. Uni yana yarmiga buklang.
5. Yuqori o‘ng burchakni yana yirtib tashlang.
6. Yana yarmiga buklang.
7. Va yana yuqori o‘ng burchakni yirtib tashlang.
8. Varaqni kengaytiring va guruh a’zolariga ishingizni ko‘rsating.

(O‘quvchilar vazifani bajaradilar)

Trener:

- Sizda turli xil qor parchalari hosil bo‘lganligiga e’tibor bering, garchi sizda bir xil material, aniq harakatlar algoritmi berilgan bo‘lsa ham turlicha ko‘rinishga ega. Nima uchun bunday sodir bo‘ldi?

(Bolalarning taxminiy javoblari: chunki biz hammamiz boshqachamiz...)

To‘g‘ri, biz hammamiz bir-birimizdan juda farq qilamiz, har birimiz o‘ziga xosmiz, har birimizni eshitamiz, his qilamiz, idrok qilamiz, eslaymiz va agar hamma bir xil bo‘lsa, dunyo zerikarli va o‘zgarmas bo‘lib qoladi. Shuning uchun nizolar tabiiy va muqarrar bo‘lib, ular shaxs hayotida, oilaning rivojlanishida, maktab, davlat, jamiyat va umuman insoniyat hayotida hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

“Olma va qurt” mashg‘uloti

Psixolog: (yumshoq va xotirjam ovozda)

- o‘quvchilar bemalol o‘tiring, ko‘zingizni yuming va bir daqiqaga o‘zingizni olma ekanligingizni tasavvur qiling. Pishgan, suvli, chiroyli, xushbo‘y, shoxga chiroyli tarzda osilgansiz. Hamma sizdan hayratda qolmoqda. To‘satdan, biron bir joyda, qurt sizning oldingizga sudralib kelib: «Endi men sizni yeyman!»

- Qurtga nima deb javob bergan bo‘lardingiz? ...

- Ko‘zingizni oching va ziddiyatli vaziyatdan chiqish strategiyalaridan foydalanib javobingizni ayting.

Ishtirokchilarning javoblariga misollar:

- ✓ Raqobat: “Endi men senga yiqilaman va seni ezaman!”
- ✓ Murosaga keling: “Yaxshi, mayli, yarmini tishla, qolganini mening sevimli egalarimga qoldiring!”
- ✓ Moslashuv: “Ko‘rinib turibdiki, bu mening og‘ir qismatim!”
- ✓ Hamkorlik: “Mana, yerda allaqachon tushib qolgan olmalar bor, yeb qo‘yavering, ular ham mazali!”

Trener:

- Qanchalik istamaylik, ba‘zida mojarolardan qochish qiyin bo‘ladi. Shuning uchun ziddiyatli vaziyatda xulq-atvor strategiyasini oqilona tanlash va tomonlarni konstruktiv kelishuvga olib borish muhimdir. «Munozarada vazmin va xushmuomala bo‘ling»!

Biz tushunishimiz kerakki, faqat muzokaralar har ikki tomon o‘rtasida hamkorlikni yo‘lga qo‘yishga olib keladi.

Mashg‘ulotning xulosasi.

“Birlashtiruvchi ip” yakuniy mashg‘uloti

Trener qo‘lida ipni ushlab turadi va ipni navbatma-navbat bir-biriga o‘tkazishni taklif qiladi:

- Bugun o‘zingiz uchun qanday yangi va foydali narsalarni o‘rgandingiz?
- Mojaro haqidagi fikringiz o‘zgarganmi?
- Mashg‘ulot qiziq bo‘ldimi?
- Mashg‘ulotdan nimani o‘rgandingiz?

Trener:

- o‘quvchilar, menimcha, siz bizning ipimizning holatini payqadingiz, u bo‘shashgan, cho‘zilmagan. Yana bir bor, biz birgalikda muloqotimizni mojarolarsiz qurish mumkinligiga amin bo‘ldik, shunchaki adekvat yechim topishimiz kerak.

“Hamkorlik qilishni, taslim bo‘lishni, muzokara qilishni, murosaga kelishni o‘rganing!”

“Kayfiyatni baholang” mashg‘uloti

Trener:

- Keling, yana sharlarga borib, kayfiyatimizni baholaylik.

Trener qo‘lida «sehrli idish» ni ushlab turadi:

- Qarang, bizning idishimiz qanchalik yorqin va g‘ayrioddiy bo‘lib chiqdi. Eng kichik mojaro bo‘lsa, uni eslang va bilingki, siz har doim to‘g‘ri yo‘lni topishingiz mumkin.

Faol ish va hamkorlik uchun rahmat!!!

Keling, qarsak chalamiz, siz zo‘rsiz!!!